

SYSTEM GWARANCJI POCHODZENIA ENERGII ELEKTRYCZNEJ ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH

Maciej Józwiak, Krzysztof Wierzbowski

Józwiak M., Wierzbowski K., 2008: System gwarancji pochodzenia energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych (*System of Guarantees of Origin of Electricity from Renewable Sources*), Monitoring Środowiska Przyrodniczego Nr 9, s. 89-96, Kieleckie Towarzystwo Naukowe, Kielce.

Zarys treści: Artykuł poświęcony jest przeglądowi aktów prawnych i dokumentów strategicznych Unii Europejskiej oraz Polski. Analiza poszczególnych uregulowań ukazuje kolejne etapy działań tak społeczności europejskiej, jak również władz Rzeczypospolitej Polskiej w celu wdrożenia skutecznych metod rozwoju produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. Autor omawiając poszczególne akty dokonuje chronologicznego przejścia od dokumentów powstałych w latach '90 XX wieku, a kończąc na perspektywach i planach rozwoju odnawialnych źródeł energii aż do roku 2017.

Słowa kluczowe: odnawialne źródła energii, energia elektryczna, dyrektywy, prawo energetyczne, świadectwa pochodzenia

Key words: *renewable energy sources, electric energy, directives, energy law, certificate of origin.*

Maciej Józwiak, Krzysztof Wierzbowski Kancelaria Wierzbowski Eversheds Spółka Komandytowa ul. Jasna 14/16a 00-041 Warszawa, tel. 022 50 50 700, e-mail: Maciej.Jozwiak@wierzbowski.pl

1. Wprowadzenie

Na przełomie ostatnich kilku lat zauważyć można coraz większy nacisk na rozwój sektora produkcji energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii. Zarówno ustawodawca europejski, jak i polski wprowadzają nowe udogodnienia i gwarancje dla przedsiębiorstw inwestujących w tę część rynku elektroenergetycznego. Przyjęcie tak przez Unię Europejską, jak i Polskę zobowiązań dotyczących limitów energii wytworzonej w odnawialnych źródłach energii (OZE) (*Dyrektywa 2001/77/WE w sprawie promocji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych na wewnętrznym rynku energii elektrycznej*) skłania do analizy obowiązujących w tym zakresie regulacji prawnych.

Na płaszczyźnie europejskiej akty prawne można podzielić na dwa rodzaje: rozporządzenia i dyrektywy. W zależności od rodzaju aktu normatywnego zmienia

się jego zakres obowiązywania i krąg adresatów, których akt ten wiąże. Rozporządzenia mają charakter ogólny, normatywny, przyjmowane są w dziedzinach integracji, które wymagają ujednoczenia stanowisk państw członkowskich. Obowiązują w całości na całym terytorium UE i mają pierwszeństwo względem norm prawa wewnętrznego. Dyrektywy natomiast są skierowane do państw członkowskich i co do zasady wiążą one co do celu, pozostawiając formę i metody ich realizacji samym państwom.

Celem niniejszego opracowania jest analiza obowiązujących aktów prawa oraz innych dokumentów strategicznych regulujących kwestię produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. W artykule podjęto analizę wybranych aktów prawa, wskazując na ich cele i proponowane środki na ich realizację. Dokonano także oceny relacji między nimi i skuteczności ich praktycznego funkcjonowania.

2. Podstawowe dokumenty strategiczne i akty prawa UE w zakresie energetyki odnawialnej

W celu dokonania przekrojowej analizy gwarancji pochodzenia energii ze źródeł odnawialnych, niezbędne jest wskazanie podstawowych dokumentów strategicznych, aktów prawa oraz programów unijnych służących promocji OZE.

Za najważniejsze dokumenty strategiczne i akty prawa UE uznać należy Traktat Karty Energetycznej (Dz.U.03.105.985), Białą Księgę „*Energia dla przyszłości: odnawialne źródła energii*” (COM(97)599final), Strategię Lizbońską (www.strategializbonska.pl), Zieloną Księgę „*W sprawie bezpieczeństwa dostaw energii*” (P6_TA(2006)0110), Zieloną Księgę „*Ku europejskiej strategii bezpieczeństwa energetycznego*” oraz niezwykle istotną Dyrektywę 2001/77/WE w sprawie promocji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych na wewnętrznym rynku energii elektrycznej (*Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich* L283/33).

Traktat Karty Energetycznej (1994 r.)

W dokumencie tym wskazano na konieczność dążenia do zrównoważonego rozwoju oraz uwzględniania kwestii ochrony środowiska w dalszym rozwoju sektora elektroenergetycznego. Państwa sygnujące Traktat zaciągnęły szereg zobowiązań dołożenia starań dążących do zminimalizowania w ekonomicznie efektywny sposób niekorzystnego oddziaływania sektora energetycznego na środowisko naturalne. Strony zobowiązały się również do wprowadzenia środków przeciwdziałania degradacji środowiska naturalnego. Traktat obejmuje także obowiązek poprawy efektywności energetycznej, rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii, jak również promocji wykorzystania czystych paliw oraz technologii zmniejszających emisję zanieczyszczeń.

Biała Księga „Energia dla przyszłości: odnawialne źródła energii” (1997 r.)

Głównym założeniem przy przyjmowaniu Białej Księgi była konieczność redukcji emisji gazów cieplarnianych, w szczególności zaś dwutlenku węgla. W dokumencie wskazano również na zbyt mały udział OZE w bilansach energetycznych krajów Unii Europejskiej. Zaproponowany w Księdze „Plan działania” umożliwia – w ocenie autorów – stworzenie odpowiednich warunków (w szczególności ekonomicznych i ryn-

kowych) do rozwoju OZE, bez nadmiernych obciążeń finansowych. Najważniejszym celem wskazanym w Białej Księdze jest 12-procentowy udział odnawialnych źródeł energii w zaspokajaniu zapotrzebowania UE na energię pierwotną w 2010 r. Cel ten ma być osiągnięty m.in. poprzez sprawiedliwy dostęp OZE do rynku energii elektrycznej, przychylnie instrumenty fiskalne i finansowe (zwolnienia podatkowe, dopłaty subsydiarne), wyznaczenie celów dla poszczególnych technologii (np. dla wiatru propozycja osiągnięcia mocy zainstalowanej 40 GW), niedyskryminacyjny dostęp do sieci oraz obowiązek przyłączenia instalacji OZE do systemu elektroenergetycznego, wreszcie finansowanie rozwoju OZE z funduszy strukturalnych i spójności, a także pomoc finansowa w ramach międzynarodowych wspólnotowych programów współpracy i wspólnej polityki rolnej (Informacja Komisji UE 2004).

Biała Księga „*Energia dla przyszłości: odnawialne źródła energii*” była dokumentem zawierającym najwięcej propozycji działań w zakresie OZE i stanowiła podstawę do późniejszego wydania przez Parlament Europejski i Radę Europy Dyrektywy 2001/77/WE.

Strategia Lizbońska (2000 r.)

Przyczyną przyjęcia w roku 2000, na konferencji w Lizbonie, tzw. Strategii Lizbońskiej była konieczność podjęcia działań w celu zrównoważonego rozwoju. Strategiczny cel zawarty w treści Strategii brzmiał: „Europa winna stać się najbardziej konkurencyjną i dynamiczną gospodarką na świecie opartą na wiedzy, zdolną do zrównoważonego rozwoju ekonomicznego, z większą liczbą i lepszych miejsc pracy oraz bardziej spójną społecznie”.

Zielona Księga

„W sprawie bezpieczeństwa dostaw energii” (2000 r.)

Rosnąca zależność od importu energii oraz zmiany klimatyczne stały się podstawą do wydania w 2000 roku Zielonej Księgi „*W sprawie bezpieczeństwa dostaw energii*”. Treść Księgi wskazuje, iż wobec strukturalnych słabości oraz geopolitycznych, socjalnych i ekologicznych ograniczeń w zakresie dostaw energii w Unii Europejskiej, w szczególności przez wzgląd na zobowiązania zawarte w Protokole z Kioto (1997), to odnawialne źródła energii winny stać się podstawowym celem działań Wspólnoty w zakresie polityki energetycznej i klimatycznej.

Zielona Księga „Ku europejskiej strategii bezpieczeństwa energetycznego” (2000 r.)

Z kolei Zielona Księga „*Ku europejskiej strategii bezpieczeństwa energetycznego*” wskazuje, iż głównymi celami polityki energetycznej Europy powinno być zmniejszenie uzależnienia od importu surowców oraz zmniejszenie emisji dwutlenku węgla. Należy podkreślić, że węgiel kamienny stanowi podstawowy surowiec energetyczny w Polsce i pokrywa 95% zapotrzebowania na energię elektryczną RP. Stąd znaczenie Zielonej Księgi „*Ku europejskiej strategii bezpieczeństwa energetycznego*” ma duże znaczenie dla Polski.

Dyrektywa 2001/77/WE w sprawie promocji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych na wewnętrznym rynku energii elektrycznej

Podstawą wydania Dyrektywy 2001/77/WE przez Parlament Europejski i Radę była Biała Księga „*Energia dla przyszłości: odnawialne źródła energii*” z 1997 roku. Jest to pierwszy akt bezpośrednio dotyczący rozwoju energetyki odnawialnej. Z uwagi na jego obszerny charakter oraz istotne znaczenie na płaszczyźnie regulacji europejskiego prawa energetycznego niezbędnym jest bardziej szczegółowe jego omówienie.

3. Szczególny charakter Dyrektywy 2001/77/WE – świadectwa pochodzenia

Podstawowym celem Dyrektywy jest wzrost wykorzystania energii pochodzącej z OZE w krajach członkowskich (art. 1 Dyrektywy), który osiągnięty ma być poprzez nałożenie na państwa minimalnych limitów udziału czystej energii w krajowym zużyciu energii elektrycznej brutto. W praktyce oznacza to wielkość krajowej produkcji energii elektrycznej, łączenie z produkcją na własne potrzeby, powiększoną o import i pomniejszoną o eksport.

Krajowe cele miały być zgodne z zobowiązaniami zaciągniętymi zgodnie z postanowieniami Protokołu z Kioto oraz celem dla Europy — 12% energii z OZE w 2010 roku.

Dyrektywa wprowadza również klarowne definicje: „odnawialnych źródeł energii”, „biomasy”, „energii elektrycznej uzyskiwanej ze źródeł odnawialnych” oraz wspomnianej już definicji „zużycia energii elektrycznej”. Ponadto Dyrektywa dokonuje wskazania czterech obszarów koniecznych działań oraz proponowanych metody ich realizacji. Należą do nich:

1. Wdrożenie programów wspomagających rozwój OZE (art. 4 Dyrektywy)
Środkiem do osiągnięcia celu we wskazanym obszarze działań ma być wdrożenie przez państwa mechanizmów wsparcia inwestycji w instalacje produkujące energię ze źródeł odnawialnych, takich jak zielone certyfikaty, zwolnienia lub ulgi podatkowe, zwroty podatków, czy wsparcie cen bezpośrednich.
2. Likwidacja barier administracyjnych rozwoju OZE (art. 6 Dyrektywy)
W celu likwidacji barier administracyjno-prawnych wskazuje się na konieczności dokonania oceny istniejących rozwiązań prawnych w odniesieniu do procedur wydawania pozwoleń, jak również innych postępowań. Wdrażane mechanizmy mają ułatwić i przyspieszyć procedury przed właściwymi organami administracyjnymi, zapewnić przejrzystość, obiektywizm i niedyskryminację w postępowaniach administracyjnych w sektorze elektroenergetycznym, wreszcie uruchomić tzw. szybką ścieżkę dla producentów energii elektrycznej z OZE.
Ważnym zobowiązaniem jest również wyznaczenie organów działających w charakterze mediatorów w sporach między organami odpowiedzialnymi za przyznawanie uprawnień, a podmiotami ubiegającymi się o przyznanie zezwoleń na realizację inwestycji w OZE.
3. Zapewnienie dostępu do sieci elektroenergetycznej instalacjom OZE (art. 7 Dyrektywy)
To kluczowe dla rynku energii pochodzącej z OZE rozwiązanie jest realizowane poprzez obiektywne, przejrzyste i niedyskryminujące zasady naliczania kosztów przyłączenia nowych producentów energii z OZE do sieci elektroenergetycznych, zapewnienie przesyłu i dystrybucji energii wytwarzanej w OZE w krajowych systemach przesyłowych i dystrybucyjnych oraz ustalenie zasad w zakresie ponoszenia kosztów dostosowania infrastruktury technicznej, koniecznej do przyłączenia nowych instalacji produkujących energię z OZE na operatorów systemowych i spółki dystrybucyjne. Niezwykle istotne jest również udzielenie pierwszeństwa instalacjom generującym energię z OZE w ich rozmieszczeniu.
4. Emisja świadectw źródeł pochodzenia dla energii generowanej z OZE (art. 5 Dyrektywy)
Prawodawca unijny zobowiązał państwa członkowskie do wprowadzenia świadectw pochodzenia energii elektrycznej uzyskiwanej ze źródeł odnawialnych, a tym samym uruchomił mechanizm, który pozwolił zidentyfikować energię elektryczną pochodzącą z OZE

w ramach wewnętrznego rynku energii elektrycznej. Świadczenia pochodzenia energii pośrednio dały również odbiorcom możliwość wyboru pomiędzy energią konwencjonalną, a energią alternatywną.

Świadczenia pochodzenia odgrywają kluczową rolę w wielu aspektach funkcjonowania rynku elektroenergetycznego. Poza wspomnianą już możliwością wyboru energii przez odbiorcę, wskazać należy również na możliwość korzystania z proekologicznych regulacji podatkowych, jak również – co bardzo istotne – powstanie rynku handlu w tym zakresie. Choć niezwykle istotną sprawą jest odróżnienie gwarancji źródła pochodzenia energii z OZE od tzw. zbywalnych Zielonych Certyfikatów, to gwarancje pochodzenia „zielonej energii” z pewnością będą miały wartość materialną.

Należy podkreślić, że gwarancja pochodzenia jest ściśle powiązana z „zieloną energią”, a jej podstawowym celem jest poręczenie ekologicznego charakteru energii. Natomiast tzw. zbywalne Zielone Certyfikaty posiadają wymiar handlowy i podlegają obrotowi niezależnie od fizycznego obrotu energią.

Europejski ustawodawca ustanowił również termin wprowadzenia przez państwa członkowskie świadectw pochodzenia energii elektrycznej, wyznaczając go na dzień 27 października 2003 roku. Data wypełnienia tego obowiązku nie jest przypadkowa. Należy ją łączyć z zobowiązaniem państw członkowskich do publikowania raportów, które będą zawierały analizę wyników osiągniętych w trakcie realizacji wyznaczonych celów krajowych. Obowiązek ten z kolei wynika z art. 6 ust. 2 Dyrektywy i ma być okresowo powtarzalny.

Oceniając wprowadzony system gwarancji pochodzenia energii elektrycznej z odnawialnych źródeł stwierdzić należy, iż choć ustawodawca unijny nie pokusił się w omawianym akcie prawa o ustanowienie jednolitego systemu wspólnotowego określającego sposób certyfikacji, kontroli i weryfikacji świadectw pochodzenia, to zobowiązał do kształtowania takiego systemu przez każde państwo we własnym zakresie. Takie rozwiązanie zostało przyjęte również w Polsce.

4. Polskie regulacje prawne w zakresie gwarancji źródeł pochodzenia energii elektrycznej

Podstawowym aktem prawnym regulującym rynek elektroenergetyczny w Polsce jest ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 roku – Prawo energetyczne (Dz.U. 06.89.625 ze zm., dalej również jako „Prawo energetyczne” lub „Pe”).

Zważywszy na fakt, iż Prawo energetyczne datowane jest na okres sprzed wejścia w życie omawianej powyżej Dyrektywy 2001/77/WE, implementacja do

polskiego porządku prawnego przepisów Dyrektywy dotyczących świadectw pochodzenia energii z OZE nastąpiła ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 roku o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz.U.04.91.875). Przepisami tego aktu dodano do treści Prawa energetycznego m.in. dodatkowy przepis art. 9e, którego ust. 1 otrzymał następujące brzmienie:

„Potwierdzeniem wytworzenia energii elektrycznej w odnawialnym źródle energii jest świadectwo pochodzenia tej energii, zwane dalej «świadectwem pochodzenia»”

Dalsza część cytowanego przepisu określa niezbędne elementy dokumentu świadectwa, powtarzając zapisy Dyrektywy 2001/77/WE w tym zakresie. Art. 9e reguluje również procedurę składania wniosków o wydanie świadectw pochodzenia, określa kształt takich wniosków oraz terminy wydawania świadectw.

W toku ewolucji przepisów wspólnotowych zmiana ulegały również przepisy Prawa energetycznego w zakresie świadectw pochodzenia. Po raz pierwszy art. 9e uległ zmianie na skutek wejścia w życie ustawy z dnia 4 marca 2005 roku o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz.U.05.62.552). Zmiana podyktowana była koniecznością inkorporacji przepisów Dyrektywy 2003/54/WE dotyczącej wspólnotowych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylającej Dyrektywę 96/92/WE oraz Dyrektywy 2003/55/WE dotyczącej wspólnotowych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego i uchylającej Dyrektywę 98/30/WE.

Drugą zmianą dokonaną w omawianym przepisie jest zmiana wynikająca z ustawy z dnia 12 stycznia 2007 roku o zmianie ustawy – Prawo energetyczne, ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o systemie oceny zgodności (Dz.U.07.21.124), która w zakresie swojej regulacji dokonała wdrożenia Dyrektywy 2004/8/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2004 roku w sprawie wspierania kongregacji w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe na rynku wewnętrznym energii oraz zmieniającej Dyrektywę 92/42/EWG.

W chwili obecnej przepis art. 9e brzmi następująco:

„Art. 9e. 1. Potwierdzeniem wytworzenia energii elektrycznej w odnawialnym źródle energii jest świadectwo pochodzenia tej energii, zwane dalej „świadectwem pochodzenia”.

2. Świadectwo pochodzenia zawiera w szczególności:

1) nazwę i adres przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się wytwarzaniem energii elektrycznej w odnawialnym źródle energii;

2) określenie lokalizacji, rodzaju i mocy odnawialnego źródła energii, w którym energia elektryczna została wytworzona;

3) dane dotyczące ilości energii elektrycznej objętej świadectwem pochodzenia i wytworzonej w określonym odnawialnym źródle energii;

4)⁽³⁴⁾ określenie okresu, w którym energia elektryczna została wytworzona.

3. ⁽³⁵⁾ Świadectwo pochodzenia wydaje Prezes Urzędu Regulacji Energetyki na wniosek przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się wytwarzaniem energii elektrycznej w odnawialnych źródłach energii, złożony za pośrednictwem operatora systemu elektroenergetycznego, na którego obszarze działania znajduje się odnawialne źródło energii określone we wniosku, w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku. Do wydawania świadectw pochodzenia stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego o wydawaniu zaświadczeń.

4. Wniosek, o którym mowa w ust. 3, zawiera:

1) nazwę i adres przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się wytwarzaniem energii elektrycznej w odnawialnym źródle energii;

2) określenie lokalizacji, rodzaju i mocy odnawialnego źródła energii, w którym energia elektryczna została wytworzona;

3) dane dotyczące ilości energii elektrycznej wytworzonej w określonym odnawialnym źródle energii;

4)⁽³⁶⁾ określenie okresu, w którym energia elektryczna została wytworzona.

4a. ⁽³⁷⁾ Okres, o którym mowa w ust. 2 pkt 4 i ust. 4 pkt 4, obejmuje jeden lub więcej następujących po sobie miesięcy kalendarzowych danego roku kalendarzowego.

4b. ⁽³⁸⁾ Wniosek, o którym mowa w ust. 3, przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się wytwarzaniem energii elektrycznej w odnawialnym źródle energii przedkłada operatorowi systemu elektroenergetycznego, w terminie 45 dni od dnia zakończenia okresu wytworzenia danej ilości energii elektrycznej objętej tym wnioskiem.

5. ⁽³⁹⁾ Operator systemu elektroenergetycznego przekazuje Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki wniosek, o którym mowa w ust. 3, w terminie 14 dni od dnia jego otrzymania, wraz z potwierdzeniem danych dotyczących ilości energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnym źródle energii, określonych na podstawie wskazań urządzeń pomiarowo-rozliczeniowych. Urządzenia pomiarowo-rozliczeniowe zapewnia wytwarzający tę energię.

5a. ⁽⁴⁰⁾ Prezes Urzędu Regulacji Energetyki odmawia wydania świadectwa pochodzenia, jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 3, został przedłożony operatorowi systemu elektroenergetycznego po upływie terminu, o którym mowa w ust. 4b. Odmowa wydania świadectwa pochodzenia następuje w drodze postanowienia, na które służy zażalenie.

6. Prawa majątkowe wynikające ze świadectwa pochodzenia są zbywalne i stanowią towar giełdowy, o którym

mowa w art. 2 pkt 2 lit. d ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych (Dz. U. z 2005 r. Nr 121, poz. 1019 i Nr 183, poz. 1537 i 1538).

7. Prawa majątkowe wynikające ze świadectwa pochodzenia powstają z chwilą zapisania świadectwa, na podstawie informacji o wydanych świadectwach pochodzenia, o której mowa w ust. 17, po raz pierwszy na koncie ewidencyjnym w rejestrze świadectw pochodzenia prowadzonym przez podmiot, o którym mowa w ust. 9, i przysługują osobie będącej posiadaczem tego konta.

8. Przeniesienie praw majątkowych wynikających ze świadectwa pochodzenia następuje z chwilą dokonania odpowiedniego zapisu w rejestrze świadectw pochodzenia.

9. Rejestr świadectw pochodzenia prowadzi podmiot prowadzący giełdę towarową w rozumieniu ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych i organizujący na tej giełdzie obrót prawami majątkowymi wynikającymi ze świadectw pochodzenia.

10. Podmiot, o którym mowa w ust. 9, jest obowiązany prowadzić rejestr świadectw pochodzenia w sposób zapewniający:

1) identyfikację podmiotów, którym przysługują prawa majątkowe wynikające ze świadectw pochodzenia;

2) identyfikację przysługujących praw majątkowych wynikających ze świadectw pochodzenia oraz odpowiadającej tym prawom ilości energii elektrycznej;

3) zgodność ilości energii elektrycznej objętej zarejestrowanymi świadectwami pochodzenia z ilością energii elektrycznej odpowiadającą prawom majątkowym wynikającym z tych świadectw.

11. Podmiot, o którym mowa w ust. 9, jest obowiązany, na wniosek przedsiębiorstwa energetycznego, o którym mowa w art. 9a ust. 1, wydać dokument stwierdzający prawa majątkowe wynikające ze świadectw pochodzenia przysługujące wnioskodawcy i odpowiadającą tym prawom ilość energii elektrycznej.

12. Wpis do rejestru świadectw pochodzenia oraz dokonane zmiany w rejestrze podlegają opłacie w wysokości odzwierciedlającej koszty prowadzenia rejestru.

13. Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, na wniosek przedsiębiorstwa energetycznego, o którym mowa w art. 9a ust. 1, któremu przysługują prawa majątkowe wynikające ze świadectwa pochodzenia, umarza, w drodze decyzji, to świadectwo pochodzenia w całości albo w części.

14. Świadectwo pochodzenia umorzone do dnia 31 marca danego roku kalendarzowego jest uwzględniane przy rozliczeniu wykonania obowiązku określonego w art. 9a ust. 1 w poprzednim roku kalendarzowym.

15. Prawa majątkowe wynikające ze świadectwa pochodzenia wygasają z chwilą jego umorzenia.

16. Przedsiębiorstwo energetyczne, o którym mowa w art. 9a ust. 1, wraz z wnioskiem o umorzenie świadectwa pochodzenia jest obowiązane złożyć Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki dokument, o którym mowa w ust. 11.

17. Prezes Urzędu Regulacji Energetyki przekazuje informacje o wydanych i umorzonych świadectwach pochodzenia podmiotowi prowadzącemu rejestr tych świadectw, o którym mowa w ust. 9.

18. Przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się wytwarzaniem energii elektrycznej w odnawialnych źródłach energii o łącznej mocy elektrycznej nieprzekraczającej 5 MW zwalnia się z:

1) opłat, o których mowa w ust. 12;

2) opłaty skarbowej za wydanie świadectwa pochodzenia;

3) opłaty skarbowej za wydanie koncesji na wytwarzanie energii elektrycznej w odnawialnych źródłach energii, o której mowa w art. 32 ust. 1 pkt 1.”

Jak zatem wynika z powyższych zapisów, polski ustawodawca poddaje przepisy regulujące kwestie dotyczące gwarancji źródeł pochodzenia energii elektrycznej ciągłej modyfikacji, stale implementując do porządku prawnego RP przepisy coraz nowszych regulacji wspólnotowych.

W tym miejscu wskazać również należy na treść przepisu art. 9a Pe, zgodnie z którym przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się wytwarzaniem energii elektrycznej lub jej obrotem i sprzedające tę energię odbiorcom końcowym, przyłączonym do sieci na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jest obowiązane, albo uzyskać i przedstawić do umorzenia Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki świadectwo pochodzenia, o którym mowa w art. 9e ust. 1, albo uiścić opłatę zastępczą.

W wykonaniu niniejszego zapisu w dniu 19 grudnia 2005 roku Minister Gospodarki wydał rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu obowiązków uzyskania i przedstawienia do umorzenia świadectw pochodzenia, uiszczania opłaty zastępczej oraz zakupu energii elektrycznej i ciepła wytworzonych w odnawialnych źródłach energii (Dz.U.05.261.2187, dalej również jako „Stare rozporządzenie”).

Przedmiotowe rozporządzenie, określające między innymi roczny udział ilościowy sumy energii elektrycznej wynikającej ze świadectw pochodzenia w wykonanej całkowitej rocznej sprzedaży energii elektrycznej przez przedsiębiorstwo odbiorcom końcowym na lata 2005-2014, utraciło jednak na mocy przepisów powoływanej już ustawy z dnia 12 stycznia 2007 roku moc obowiązującą z dniem 25 lutego 2008 roku.

Po niespełnieniu 6 miesięcy od chwili wygaśnięcia zostało ono zastąpione rozporządzeniem Mini-

stra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 2008 roku w sprawie szczegółowego zakresu obowiązków uzyskania i przedstawienia do umorzenia świadectw pochodzenia, uiszczania opłaty zastępczej, zakupu energii elektrycznej i ciepła wytworzonych w odnawialnych źródłach energii oraz obowiązku potwierdzania danych dotyczących ilości energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnym źródle energii (Dz.U.08.156.969, dalej również jako „Nowe rozporządzenie”).

Obecnie obowiązujące rozporządzenie ustanawia nowe dolne limity rocznego udziału energii elektrycznej wyprodukowanej w OZE, w stosunku do ogólnej rocznej sprzedaży energii elektrycznej odbiorcom końcowym, dla których niezbędne jest uzyskanie i przedstawienie do umorzenia świadectw pochodzenia. Limity te, zgodnie z § 3 Nowego rozporządzenia przedstawiają się następująco:

- 7% – w 2008 r.,
- 8,7% – w 2009 r.,
- 10,4% – w 2010 r.,
- 10,4% – w 2011 r.,
- 10,4% – w 2012 r.,
- 10,9% – w 2013 r.,
- 11,4% – w 2014 r.,
- 11,9% – w 2015 r.,
- 12,4% – w 2016 r.,
- 12,9% – w 2017 r.

W celu usunięcia ewentualnych wątpliwości w zakresie zasad obowiązujących w okresie od 25 lutego 2008 roku do czasu wejścia w życie rozporządzenia z dnia 14 sierpnia 2008 roku, w § 19 Nowego rozporządzenia wskazano, iż obowiązek umarzenia świadectw pochodzenia uznaje się za zrealizowany, o ile dokonywanie pomiarów, ich rejestracja i obliczanie ilości energii wytworzonej, następowało na podstawie przepisów Starego rozporządzenia, chyba że przepisy Nowego rozporządzenia są korzystniejsze dla wnioskodawcy.

W ten sposób usunięto wszelkie wątpliwości interpretacyjne przepisów intertemporalnych.

Należy również zaznaczyć, że wszystkie zasygnalizowane powyżej zmiany dotyczyły również ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska, której ostatni tekst jednolity opublikowany został w Dzienniku Ustaw z 2008 roku, nr 25, poz. 150.

5. Co po 2017 roku?

Obecnie obowiązujące Nowe rozporządzenie Ministra Gospodarki reguluje kwestię udziału energii elektrycznej pochodzącej z OZE, w stosunku do ogólnej produkcji energii elektrycznej w kraju do roku 2017. Dotychczasowe regulacje na elektroenergetycznym

rynku wspólnotowym wyznaczają cele dla państw Wspólnoty do roku 2010. Dla potencjalnego inwestora, chcącego lokować swoje środki finansowe w instalacje generujące energię ze źródeł odnawialnych, niezbędna jest wiedza w zakresie dalszych planowanych działań, tak na krajowych rynkach wewnętrznych, jak i na rynku wspólnotowym. Jawi się zatem pytanie, jaki cel postawi sobie UE po 2010 roku i jak ten cel przełoży się na działania ustawodawcy polskiego?

Otóż o ile na rynku polskim – zgodnie z obowiązującym prawem – kwestię udziału energii produkowanej z OZE do roku 2017 reguluje Nowe rozporządzenie, o tyle w obecnym stanie prawnym brak jest regulacji wspólnotowych w tym zakresie. Niewątpliwie jednak, wobec stałego nacisku na racjonalne wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, jako elementu zrównoważonego rozwoju państw wspólnoty, rozwój instalacji generujących energię z OZE jest nie tylko niezagrożony, ale winien być wręcz wspierany przez ustawodawców oraz powołane do tego organy administracyjne.

Na koniec analizy gwarancji pochodzenia energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych wskazać należy, na wydany w dniu 4 stycznia 2005 roku przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej dokument tytułowany „Polityka energetyczna Polski do 2025 r.”. Dokument ten stanowi prognozę rozwoju rynku elektroenergetycznego w Polsce do roku 2025, zakładając również wzrost znaczenia energii pochodzącej z OZE.

W rozdziale II pkt. 6 *Polityki* Rada Ministrów wskazuje, iż stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii zależy od ich zasobów i technologii ich przetwarzania. W dalszej części czytamy:

„Generalnie można powiedzieć, że biomasa (uprawy energetyczne, drewno opałowe, odpady rolnicze, przemysłowe i leśne, biogaz) oraz energia wiatrowa realnie oferują największy potencjał do wykorzystania w Polsce przy obecnych cenach energii i warunkach pomocy publicznej.”

Jak zatem wynika z powyższego, wspieranie inwestycji w tzw. czystą energię koncentrowało się będzie w sektorach energii wiatrowej oraz biomasy. Nie można jednak z treści tego dokumentu wnioskować, aby inne sektory, takie jak energia wodna, czy słoneczna, miałyby być traktowane przez organy państwowe w sposób mniej konkurencyjny.

Jednocześnie stanowisko dotyczące bezpośrednio udziału energii elektrycznej pochodzącej z OZE w łącznym zużyciu energii w Polsce prezentowane jest przez Radę Ministrów następująco:

„Udział energii elektrycznej wytwarzanej w OZE w łącznym zużyciu energii elektrycznej brutto w kraju powinien osiągnąć 7,5% w roku 2010. Jest on zgodny z indykatywnym celem ilościowym, ustalonym dla Polski w dyrektywie 2001/77/WE z dnia 27 września 2001 r.

w sprawie wspierania produkcji na rynku wewnętrznym energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych energii. Kwestia dalszego rozwoju udziału energii z OZE w bilansie paliwowo-energetycznym kraju po roku 2010 zostanie przesądzona w ramach prac nad aktualizacją rządowej strategii rozwoju energetyki odnawialnej”.

W chwili obecnej, wiadomym już jest, iż plan ten dotyczy rozwoju do roku 2017 i zakłada możliwość udziału do poziomu 12,9%.

6. Podsumowanie

Jak wynika z powyżej przedstawionej analizy, ustawodawca polski, realizując politykę energetyczną Unii Europejskiej, kładzie duży nacisk na rozwój instalacji generujących energię elektryczną ze źródeł odnawialnych. Jednocześnie, jak można wnioskować z prognoz Rady Ministrów na najbliższe lata, najbardziej efektywnie wykorzystywanymi źródłami energii odnawialnej na terytorium Polski będzie wiatr i biomasa – co również stanowić powinno znaczącą wskazówkę dla potencjalnych inwestorów.

Pomimo już dość silnie ugruntowanego systemu gwarancji pochodzenia energii elektrycznej z OZE, rozwiązania systemowe wymagały będą dalszego doprecyzowania i rozszerzania, w szczególności z uwagi na niejednorodność procedur w państwach wspólnotowych. Wydaje się bowiem, że pełna synchronizacja programów wsparcia oraz tożsamość rozwiązań prawnych na terenie całej Unii Europejskiej będzie w znaczący sposób poprawiać udział energii pochodzącej z OZE w ogólnym zużyciu energii przez państwa Wspólnoty.

7. Literatura

COM(97) 599 final Energy for the future – renewable sources of energy: White Paper.

Dyrektywa 2001/77/WE w sprawie promocji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych na wewnętrznym rynku energii elektrycznej.

Informacja Komisji dotycząca oceny efektów realizacji polityki programowania energetyki odnawialnej w Unii Europejskiej, „Fakty. Dokumenty” 3/2004, PSE.

Polityka energetyczna Polski do 2025 r. – dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 4 stycznia 2005 roku,

Paślawska A., Mroczek J, Praskalek K., Tarasiewicz A., 2005: *Ocena Strategii Energetyki Odnawialnej oraz kierunku rozwoju energetyki wiatrowej wraz z propozycją działań*, mat. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 19 grudnia 2005 roku w sprawie szczegółowego zakresu obowiązków uzyskania i przedstawienia do umorzenia świadectw pochodzenia, uiszczenia opłaty zastępczej oraz zakupu energii elektrycznej i ciepła wytworzonych w odnawialnych źródłach energii (Dz.U.05.261.2187).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 2008 roku w sprawie szczegółowego zakresu obowiązków uzyskania i przedstawienia do umorzenia świadectw pochodzenia, uiszczenia opłaty zastępczej, zakupu energii elektrycznej i ciepła wytworzonych w odnawialnych źródłach energii oraz obowiązku potwierdzania danych dotyczących ilości energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnym źródle energii (Dz.U.08.156.969).

Strategia Lisbońska z 2000 roku.

Traktat Karty Energetycznej z 17 grudnia 1994 roku.

Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 roku – Prawo energetyczne (Dz.U.06.89.625 ze zm.).

Ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 roku o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz.U.04.91.875).

Ustawy z dnia 4 marca 2005 roku o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz.U.05.62.552).

Ustawy z dnia 12 stycznia 2007 roku o zmianie ustawy – Prawo energetyczne, ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o systemie oceny zgodności (Dz.U.07.21.124).

Zielona Księga „W sprawie bezpieczeństwa dostaw energii” COM(2000)769.

Zielona Księga „Ku europejskiej strategii bezpieczeństwa energetycznego” (Green Paper: Towards a European strategy for the security of energy supply, European Commission, Brussels 2001).

SYSTEM OF GUARANTEES OF ORIGIN OF ELECTRICITY FROM RENEWABLE SOURCES

Summary

The article presents fundamental Polish and EU legal acts and strategic documents. The analysis of the regulation shows the consecutive stages of action taken by the European community and Polish government aimed on the implementation effective methods of production electricity from renewable sources. During the analysis the author begins with the documents created in 1994 and ends with the perspectives and plans for development of energy renewable sources till 2017.